

Arşivlerde Eleştirel Feminizm

Critical Feminism in the Archives

Marika Cifor ve Stacy Wood

Çeviri / Translated by Öykü Tekten

"Feminist kuram, postmodernizmin yükselişinden sosyal adalet sisteminin genişlemesine varıncaya kadar arşivler ve iktidar arasındaki çok yönlü ilişkilerin anlaşılmasını biçimlendirmede önemli ölçüde etkili olmuştur."

Özet

Bu makale¹, feminist praksisin arşiv kuramı ve pratiğinin sınırlarını nasıl zorladığı, sorguladığı, zenginleştirdiği, parçalarına ayırdığı, asimile ettiği veya başka biçimlerde etkilediğine dair var olan sayısız yöntemden birkaçını feminist tarihyazımı aracılığıyla incelemektedir. Arşiv kuramı ve pratiklerinin, kadınların arşivlerde daha iyi temsil edilmesini sağlamaktan fazlasını hedefleyen feminist praksisle henüz tam anlamıyla iç içe geçmediğini ileri sürüyoruz. Giriş kısmında, arşivlerin feminist hareketlere nasıl yerleştiğinin, öz-temsil ve öz-tarihselleştirme hedefiyle eleştirel araçlar ve biçimler olarak nasıl anlaşılabilceğinin izini sürüyoruz. İkinci bölümde, feminist kuramın arşiv çalışmaları literatüründe ve çağdaş pratikteki sarıh varlığını, ayrıca toplumsal cinsiyet alanında yapılan arşiv çalışmasına ilişkin geleneksel anlayışlara meydan okuyan kilit odak noktalarını ve argümanlarını ele alıyoruz. Üçüncü bölümde ise, beşeri ve sosyal bilimler literatüründeki geniş arşivlere değiniyoruz. Bu makale, arşiv

sürecine dair tartışmaların, en iyi ihtimalle arşiv literatüründeki kör noktaları nasıl ortaya çıkarabileceği ve kanıksadığımız meselelerin üstesinden gelmek üzere ne tür kuramsal araçlar sağlayabileceğine ilişkin düşünme pratiklerimize önemli bir katkı sunmaktadır. Son olarak, eleştirel ve kesişimsel feminist kuramın mevcut arşiv söylemi ve pratiğine, ayrıca topluluk ve örgütlenme gibi sorgulanmadan kalan kavramların eleştirisine katkı sağlayacağını düşündüğümüz yollar sunuyoruz. Bu makale, arşivler ve arşivlerin heteronormatif, kapitalist ve ırkçı ataerkilliği ortadan kaldırmak üzere feminizmin dönüştürücü potansiyelini ortaya koymaktadır.

Abstract

Through the use of feminist historiography this article examines some of the myriad ways in which feminist praxis has pushed against, challenged, enriched, dismantled, assimilated or otherwise affected archival theory and practice. We contend that archival theory and practice have yet to fully engage with a feminist praxis that is aimed at more than attaining better representation of women in archives. We begin this piece by tracing the ways in which archives became embedded in feminist social movements and can be understood as critical tools and modes of self-representation and self-histori-

1. Bu makale Marika Cifor ve Stacy Wood'un izniyle çevrilmiş ve yayımlanmıştır. Marika Cifor and Stacy Wood, "Critical Feminism in the Archives," in Critical Archival Studies, eds. Michelle Caswell, Ricardo Punzalan, and T-Kay Sangwand, special issue, Journal of Critical Library and Information Studies 1, no. 2 (2017).

cization. In the second section, we consider the explicit presence of feminist theory in archival studies literature and contemporary practice and the key focal points and arguments that have challenged traditional understandings of archival work around gender. We then address, in the third section, the expansive figure of the archives in humanities and social science literature. This piece contributes significantly to thinking on the ways in which these conversations in the archival turn can, at their best, expose blind spots within the archival literature and provide us with theoretical tools to tackle what we take for granted. Finally, we offer ways in which we see critical and intersectional feminist theory can contribute to existing archival discourse and practice, critiquing concepts that have remained unquestioned such as community and organization. This piece exposes the transformational potential of feminism for archives and of archives for dismantling the heteronormative, capitalist and racist patriarchy.

Giriş

Bu makale, arşiv alanındaki eleştirel feminizmin refleksif bir analizini sunmaktadır. Arşiv bilimi, pratiği ve profesyonel işleyişinde yaşanan belirli zorlukların, feminist pratiğin ciddi bir biçimde ele alınmasıyla aşılabileceğini savunuyoruz. Feminist kuramın arşivlere yaptığı birçok müdahale, temsil ve koleksiyon geliştirmeye odaklanmıştır. Ancak, arşiv kurumlarının radikal dönüşümü ve temsili siyasetin ötesine geçilmesi için eleştirel feminizmin gerekli olduğu görüşündeyiz. Bu makalenin yazarları olarak, eleştirel feminizmin heteronormatif, kapitalist, ırkçı ataerkilliğin² ortadan kaldırılmasına adanmış kesişimsel bir siyaset felsefesi³ olduğunu ileri sürmekteyiz. Feminizmi istisnai temel kimlik oluşumları etrafında ele almak yerine, örtüşen ve birbirine bağlı siyasi gerçeklikler adına yapılan kolisyon çalışması için bir araç olarak görmektedir. Bu sebeple arşiv kuramı ve tarihi boyunca süregelen bir

feminist mevcudiyet olarak düşündüğümüz konu, haliyle geniş bir konudur. Bu makalenin amacı, siyasi tasavvurumuzla uyum sağlamak adına sayısız feminist akımı ve arşiv çalışmasına girişmiş feministleri anakronistik bir biçimde tanımlamak değildir. Amaç, feminist praksisin arşiv kuramı ve pratiğinin sınırlarını nasıl zorladığı, sorguladığı, zenginleştirdiği, parçalarına ayırdığı, asimile ettiği veya başka biçimlerde etkilediğini anlamaya başlamak ve Amerika Birleşik Devletleri bağlamında yapılması gereken önemli feminist çalışmaları savunmaktır. Arşiv kuramı ve pratiklerinin, kadınların arşivlerde daha iyi temsil edilmesini sağlamaktan daha fazlasını hedefleyen feminist praksisle henüz tam anlamıyla iç içe geçmediğini ileri sürüyoruz. Arşivler, birçok cephede ve birçok farklı yolla heteronormatif, kapitalist ve ırkçı ataerkilliği ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar için önemli bir potansiyel taşır. Eleştirel feminist kavramlar ve metodolojiler, arşivciler ve arşiv kurumlarının yüzleştiği çağdaş sorunların ele alınmasına da hayati bir biçimde katkı sunabilir.

Feminist tarihyazımı metodolojisini kullanarak, aynı anda hem anlatılar ve karşı-anlatılar için zengin bir bağlam sunup hem de kaçınılmaz bir biçimde kendi sürecimizi yeniden analiz etmekteyiz. Standart tarihsel uygulamalara yönelttikleri müdahaleleri zaruri ıslah olarak tasavvur eden tarihyazıcıları hakkında bir tür tarih yazma işiyle bilinçli bir biçimde uğraşmaktayız. Bu müdahaleyi arşiv kuramı ve pratiğini, refleksiviteyi, konumsallığı ve tarihsel hikâye anlatımının “kanıt, iktidar ve siyasetinin”⁴ kabulünü de içine alacak biçimde genişletmekteyiz. Bu makaleye, arşivlerin feminist hareketlerle nasıl iç içe geçtiğinin, ayrıca öz-temsil ve öz-tarihselleştirme araçları ve biçimleri olarak anlaşılabilirliği yolların izini sürerek başlamakta. Bu giriş, yalnızca feminist siyasetin arşivler dahilinde veya etrafında nasıl hayata geçirildiğini anlamının bir aracı olarak değil, aynı zamanda temsilin sıklıkla nasıl arşiv siyasetiyle eş anlamlı hale geldiğini anlamının bir yolu olarak da işlev görmektedir. Feminist arşiv hareketlerinin kesişen temellerine dikkat çekmekteyiz. İkinci bölümde, feminist kuramın arşiv çalışmaları literatüründe ve çağdaş pratikteki sarıh varlığı üzerine düşünmekteyiz. Toplumsal cinsiyet konusunda yapılan arşiv çalışmasına ilişkin geleneksel anlayışlara meydan okuyan kilit odak noktaları ve argümanları incelemekteyiz. Üçüncü bölümde ise, beşeri bilimler araştırmacılarının arşivi bir metafor ve kuramsal araç olarak kullanma biçimlerine değinmekteyiz. Bu bağlamda arşiv, ille de arşivlerin kurumsal düzenlemelerine, özelliklerine veya işgücüne karşılık gelmemektedir. Bu makale, arşiv sürecine dair tartışmaların, en iyi ihtimalle arşiv literatüründeki

2. Feminist çalışmalar ve sosyal bilimler alanındaki kesişimsellik kavramının tarihi hakkında birkaç yararlı ve özlü bağlamsal çalışma için bkz.: Avtar Brah ve Ann Phoenix, “Ain’t I a Woman? Revisiting Intersectionality,” *Journal of International Women’s Studies* 5, sy. 3 (2004): 75-86; Nina Lykke, *Feminist studies: A Guide to Intersectional Theory, Methodology and Writing* (New York: Routledge, 2010); Leslie McCall, “The Complexity of Intersectionality,” *Signs* 40, sy. 1 (2005): 1771-1800.

3. Kendi tanımımız hakkında bilgi veren ve böyle bir pratiğe girişen feminist çalışmalar geniş ve çeşitlidir. Birkaç örnek için bkz.: M. Jacqui Alexander ve Chandra Talpade Mohanty, der., *Feminist Genealogies, Colonial Legacies, Democratic Futures* (New York: Routledge, 1997); Angela Y. Davis, *Women, Race, and Class* (New York: Random House, 1981); Patricia Hill Collins, *Black Feminist Thought* (Boston: Unwin Hyman, 1990); Sara Ahmed, *On Being Included: Racism and Diversity in Institutional Life* (Durham: Duke University Press, 2011); Sara Ahmed, *Differences that Matter: Feminist Theory and Postmodernism* (Cambridge: Cambridge University Press, 2010); ve Ann McClintock, *Imperial Leather: Race, Gender, and Sexuality in the Colonial Context* (New York: Routledge, 1995).

4. Cheryl Glenn, “Truth, Lies, and Method: Revisiting Feminist Historiography,” *College English* 62, sy. 3 (2000): 387-389. <http://doi.org/10.2307/378937>.

kör noktaları nasıl ortaya çıkarabileceği ve kanıksadığımız meselelerin üstesinden gelmek için ne tür kuramsal araçlar sağlayabileceğine ilişkin düşünme pratiklerimize önemli bir katkı sunmaktadır. Son olarak, eleştirel feminist kuramın mevcut arşiv söylemi ve pratiğine, ayrıca topluluk ve örgütlenme gibi sorgulanmadan kalan kavramların eleştirisine katkı sağlayacağını düşündüğümüz yollar sunmaktayız. Bu bölümler birlikte ele alındığında, arşivler ve arşivlerin heteronormatif, kapitalist ve ırkçı ataerkilliği ortadan kaldırmak üzere feminizmin dönüştürücü potansiyelini ortaya koymaktadır.

Sosyal Hareketler ve Arşiv Dürtüsü

Kendilerini bilinçli bir biçimde feminist olarak nitelendiren veya feminist siyaset ve praksisle bir bağlantısı olan çağdaş arşivlerin çoğu, yirminci yüzyılın ikinci yarısındaki feminist ve kuir hareketlerden ortaya çıkmıştır. Kimlik siyasetine odaklı koleksiyonların çoğalmasıyla temsil siyaseti arasındaki ilişkide yaşanan yükselişin farkına bu çağda varabilmekteyiz.⁵ Bu hareketlerin öncüleri, 1930 ve 1940'larda geliştirilen kadın koleksiyonlarıdır.⁶ Arşiv uzmanı Sarah Lubelski, daha sonraki yıllarda kadın arşivleri oluşturmaya yönelik eğilimleri, 1935'te önerilen *World Center for Women's Archives*'in [Dünya Kadın Arşivleri Merkezi] gelişimine bağlamaktadır. Bu merkezin feminist tarihyazımı paradigmasının ve kadın arşivleri hareketinin yeterince tanınmamış temel yapısı olarak bir "karşı-arşiv" işlevi gördüğünü ileri sürmektedir. Halihazırda var olan kadın koleksiyonları, 1970'lerin feminist hareketlerinin daha geniş bir biçimde tanınmasının yanı sıra arşiv literatürü bünyesindeki tartışmaların bir parçası haline geldi. Bu hareketler, kadınları tarihe kaydetmenin kritik önemini, bununla birlikte kadınlara ait kayıtları ve el yazmalarını arşivleme gereğini ortaya çıkardı.⁷ Kadın tarihine olan

bu ilgi, 1960 ve 1970'lerde yeni toplumsal tarihin daha geniş çapta ortaya çıkmasının önemli bir parçasıydı. Feminist tarihçiler, 1970 ve 1980'lerde arşiv alanını önemli ölçüde etkiliyordu. İkinci dalga feminist hareket perspektifiyle "Women in Archives" [Arşivlerdeki Kadınlar] üzerine ilk makale dizisi 1973'te *The American Archivist*'te [Amerikan Arşivci] yayımlandı.⁸ Yeni toplumsal tarih, 1980'lerde en hızlı gelişen tarihsel araştırma alanı haline geldiğinden,⁹ arşivciler bunun arşiv uygulaması ve yönetimi adına ortaya koyduğu zorluklara yanıt vermeye çalıştılar.¹⁰ Kadınların ve diğer marjinal grupların tarihyazımını yapmak, tarihçiler için bir dizi yeni kaynak kadar yeni okuma pratikleri de gerektiriyordu. Çoğu arşiv literatürü ve çabasının odaklandığı nokta bu yeni kaynaklardır.¹¹

Bu arşivsel eğilimler, azınlıklaştırılmış toplulukların tarihsel kayıtlardaki belirgin yokluğuna direnmeye yönelik daha geniş bir projenin parçası olan öz-temsil pratiklerinin örüntüsünü yansıtır. Daha geniş bir bağlamda, bu toplulukların iletişim, bilgi paylaşımı ve bilgi üretim ağları yalnızca görmezden gelinmekle kalmamış, kimi zaman da suç sayılmıştır. Bu eğilimler, arşivden tarafsız ya da pasif bir depo işlevi bekleyen geleneksel anlayışlardan ayrılarak, arşivi dışlama ve sessizlik mekanizmaları üzerinden tarihsel kaydı şekillendiren bir kurum olarak görünür kılar. Ayrıca aktivist hareketleri, görünürlüğün yanı sıra topluluğun devamlılığını sağlayan bir araç olarak arşivlerle ilişkilendirir. Azınlıklaştırılmış grupların arşiv tarihleri çoğu zaman tamamen ayrı düşünülür, ancak eylem pratiklerinden ve farklı hareketlerin paralel ve örtüşen geçmişlerinden ayrı tutulamaz. Örneğin feminist arşivlerin tarihi, LGBTQ hareketlerinin ve arşivlerinin tarihiyle yakından bağlantılıdır. 1950'ler boyunca, ağırlıklı olarak yerel siyaset düzeyinde faaliyet gösteren homofil örgütler, cinsel veya cinsiyet kimliğinden bağımsız olarak eşit hakları savunmaya çalıştılar. Sansür ve müstehcenlik yasaları bu hareketleri ve onların kuruluşlarını veri üreticileri ve sağlayıcıları olmaya

- Kimlik siyaseti, siyasi, sosyal ve kültürel baskının temel sebebinin, kişinin belirli bir kimliğe sahip olması veya öyle düşünülmesi olarak tanımlar. Yirminci yüzyılın birçok siyasi eylemi, muhtelif sonuçlar doğuran belirli kimlikler etrafında örgütlenme temelinde gerçekleşmiştir. Kimlik siyaseti hakkında daha fazla bilgi için bkz.: Combahee River Collective, "A Black Feminist Statement," *All the Women are White, All the Blacks are Men, But Some of Us Are Brave: Black Women's Studies* içinde, der. Gloria T. Hull, Patricia Bell Scott ve Barbara Smith (New York: Feminist Press, 1982); Sally Haslanger, "Ontology and Social Construction," *Philosophical Topics* 23, sy. 2 (1995): 96-125; bell hooks, *Ain't I a Woman? Black Women and Feminism* (Boston: South End Press, 1981); Toril Moi, *What is a Woman? And Other Essays* (Oxford: Oxford University Press, 2000); Shane Phelan, *Identity Politics: Lesbian Feminism and the Limits of Community* (Philadelphia: Temple University Press, 1989); ve Iris Marion Young, *Justice and the Politics of Difference* (Princeton: Princeton University Press, 1990.)
- Suzanne Hildenbrand, "Introduction," *Women's Collections: Libraries, Archives and Consciousness* içinde, der. Suzanne Hildenbrand (New York: The Haworth Press, 1986).
- Margaret Henderson, "Archiving the Feminist Self: Reflections on the Personal Papers of Merle Thornton," *Archives and Manuscripts* 41, sy. 2 (2013): 91.

- Mabel Deutch, "Women in Archives: Ms. Versus Mr. Archivist," *The American Archivist* 36, sy. 2 (1973): 171-181; Elsie Freivogel, "Women in Archives: The Status of Women in the Academic Professions," *The American Archivist* 36, sy. 2 (1973): 183-201; Miriam Crawford, "Women in Archives: A Program for Action," *The American Archivist* 36, sy. 2 (1973): 223-232; Joanna Zangrando, "Women in Archives: An Historian's View on the Liberation of Clio," *The American Archivist* 36, sy. 2 (1973): 203-212; ve Eva Moseley, "Women in Archives: Documenting the History of Women in America," *The American Archivist* 36, sy. 2 (1973): 215-222.
- Dale Mayer, "The New Social History: Implications for Archivists," *The American Archivist* 48, sy. 4 (1985): 388.
- Mayer, "The New Social History"; Fredric Miller, "Use, Appraisal and Research: A Case Study of Social History," *The American Archivist* 49, sy. 4 (1986): 371-392.
- Miller, "Use, Appraisal and Research"; Eva Moseley, "Sources for the 'New Women's History,'" *The American Archivist* 43, sy. 2 (1980): 180-190; Crawford, "Women in Archives"; Zangrando, "Women in Archives."

zorladı. Ayrıca bu kuruluşlar konut ayrımcılığı, işyeri tacizi, tıbbi ve yasal konular üzerine bilgilerin yanı sıra kendini dışlanmış hisseden insanlara genel destek hakkında hazırladıkları literatürü yayın düzenli yayın programları geliştirdiler. *The Ladder* (The Daughters of Bilitis'in bir yayını), *the Mattachine Review* (The Mattachine Society'nin bir yayını) ve *One Magazine* (ONE, Inc.'in bir yayını) gibi yayınlar, bu materyalleri pornografik olarak kabul eden Amerikan posta yasalarına meydan okuyarak üyelere gönderildi ve dolaşıma sokuldu.¹² 1958'de Anayasa Mahkemesi, homofili hareketini ifade özgürlüğü bağlamında ele aldı. ONE Inc., v. Olesen davasında Anayasa Mahkemesi, ABD Posta İşletmeleri Müdürlüğü ve Federal Soruşturma Bürosu'nun, *One Magazine*'in 1954'te çıkmış bir sayısının içeriğinin ABD posta hizmetlerinin erotik ürünler, doğum kontrol hapları, seks oyuncakları, düşük ilacı veya bu öğelerle ilgili herhangi bir bilgiyi postalamak için fiili kullanımını ve buna teşebbüsünü suç sayan ve on dokuzuncu yüzyılın sonlarında çıkan Comstock yasalarına göre postalanamaz olduğuna dair iddialarını değerlendirdi. Anayasa Mahkemesi, alt mahkemenin *One Magazine*'in görünüşte müstahcen ve bu sebeple postalanamaz olduğuna dair kararını bozarak, bu mahkemenin eşcinselliği açıkça ele aldığı ilk dava oldu.¹³ Feminist arşivlerin ve arşivlemenin kökleri bu tür bilgi ve belgeleme çabalarının yanı sıra belirgin feminist hareketlere daha sık atfedilen soy kütüklerinde bulunur.

1960'ların toplumsal hareketleri bilgi yaratımı ve yönetimi ile bu hareketlerin büyümesi arasındaki belirgin bağlantıyı da fark etmiştir. *The Brown Berets* 1969'da *La Causa*'yı yayımlamaya başladı,¹⁴ *Ms. Magazine* 1971'de yayımlanmaya başlandı ve *Our Bodies, Ourselves* aynı yıl ilk sayısını çıkardı.¹⁵ 1969'da *United Indians of All Tribes*'in [Kuzey Amerika Birleşik Yerlileri] Alcatraz'ı ele geçirme hareketi başladı.¹⁶ Radio Free Alcatraz olarak yayın yapan grup, geniş bir Amerikan yerlisi dinleyici topluluğuna ulaşmayı ve kendi şartları çerçevesinde kültürel farkındalığı yaymayı amaçlıyordu. Amiri Baraka'nın *Floating Bear*¹⁷ dergisi de dahil olmak üzere Black

Power hareketinden çıkan yayınlar, daha geniş alanda The Black Arts [Siyahi Sanatlar] hareketinin temel taşlarıydı.¹⁸ Ana akım medya bu hareketleri gerici veya sansasyonel yollarla haber yaparken, kendi imkânlarıyla yayıncılık yapanlar ve bağımsız yayıncılar azınlıkların sorunlarına ısrarla ilgi gösterilmemesine ve kültürleri, ihtiyaçları ve isteklerinin sistematik olarak kötü temsiline aktif bir tepki olarak görüldü. Bu hareketlerin her biri istisnai koşullarda ortaya çıktı. Gündemleri zaman zaman feminizmle örtüşüp farklılaştıysa da her biri kendini temsil etmenin yanı sıra kendi topluluğunun bilgisinden yararlanmanın, bilgi ağlarını genişletmenin ve kaynak paylaşımının hayati önemini farkındaydı. Onların iç içe geçmiş tarihlerini incelemek, günümüzde eleştirel feminist çalışmayı üstlenmek bakımından güçlü bir temel sağlamaktadır.

Toplumsal hareketlerin çok sayıda farklı mekânı olmasına rağmen, kilit bir direniş alanı akademik yapılanma bünyesinde ortaya çıktı. Birleşik Devletler tarihinin öğretimi, azınlıklaştırılmış halkların deneyimlerini ve bakış noktalarını ya marjinalleştirdi ve kötü temsil etti veya tamamen görmezden geldi. Müfredatta veya özerk eğitim girişimlerinde yapılan değişiklikler, 1960 ve 1970'ler boyunca sürekli olarak toplumsal hareketlerin gündemindeydi. Chicano Çalışmaları, Siyahi Çalışmaları, Emek Çalışmaları, Kadın Çalışmaları, Sosyal Tarih, Amerikan Yerlileri Çalışmaları ve Etnik Çalışmalar bölümlerinin ülke çapında büyümesi, eğitim girişimleri aracılığıyla Amerika Birleşik Devletleri'nin tarihsel geçmişine somut bir müdahaleyi temsil ediyordu.¹⁹ Bu çabalar, tarihsel materyalleri ve farklı varsayım ve beklentilerle ana akım kabul edilen yorumlamaları ele aldı. Yeni tanınan bu çalışma alanları ve bölümler aynı zamanda farklı materyallere odaklanan koleksiyon politikaları gerektirmiş ve bu da arşiv girişimlerine kurumsal desteği güçlendirmiştir. Uzun vadeli kurumsal bağımlılıklara şüpheyle yaklaşan birçok örgüt, koleksiyon politikaları ve materyallerinin üniversitelerin değişen önceliklerine tabi olmasını engelleyerek arşiv toplama çabalarını özerk ve topluluk odaklı sürdürmeyi seçti. *The Lesbian Herstory Archives* [Lezbiyen Kadın Tarihi Arşivleri, LHA] genellikle bu fenomenin kayda değer ve uzun soluklu bir örneği olarak gösterilir. LHA, temel aldığı topluluğa hizmet etmeye odaklanan ve gönüllüler tarafından yürütülen bağımsız bir kolektif olmaya devam

12. Rodger Streitmatter, "Creating a Venue for the 'Love that Dare Not Speak its Name': Origins of the Gay and Lesbian Press," *Journalism & Mass Communication Quarterly* 72, sy. 2 (1995): 436-447.

13. Douglas M. Charles, "From Subversion to Obscenity: The FBI's Investigations of the Early Homophile Movement in the United States, 1953-1958," *Journal of the History of Sexuality* 19, sy. 2 (2010): 262-287.

14. Guadalupe T. Luna, "La Causa Chicana and Communicative Praxis," *Denver University Law Review* 78 (2000): 553.

15. Kathy Davis, *The Making of Our Bodies, Ourselves: How Feminism Travels Across Borders* (Durham: Duke University Press, 2007).

16. Troy R. Johnson, *The Occupation of Alcatraz Island: Indian Self-Determination and the Rise of Indian Activism* (Chicago: University of Illinois Press, 1996).

17. Ç.N. *Floating Bear* dergisini Amiri Baraka (o zamanlar adı LeRoy Jones'du), Hetti Jones ve Diane di Prima birlikte çıkarıyordu.

18. Lisa Gail Collins ve Margo Natalie Crawford, der., *New Thoughts on the Black Arts Movement* (New Brunswick: Rutgers University Press, 2006).

19. Fabio Rojas, *From Black Power to Black Studies: How a Radical Social Movement Became an Academic Discipline* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2007); Isidro Ortiz ve diğerleri der., *Chicano Studies: A Multidisciplinary Approach* (New York: Teachers College Press, 1984).

etmektedir.²⁰ Bağımsız olma seçimi, kuir kültür kuramcıları Alexandra Juhasz²¹ ve Ann Cvetkovich'in²² "Queer Archive Activism" [Kuir Arşiv Aktivizmi] olarak adlandırdıkları durumla yakından ilişkilidir. "Queer Archive Activism" kurumsal mali ve altyapı desteğinin ötesine geçme çağrısında bulunur. Ancak aynı zamanda materyallerle aktif ilişki ve kanıt değeri taşıyan geleneksel arşiv kavramlarına karşı çıkan malzemeleri barındırmak üzere alanlar açmayı gerektirir. Kurum ve topluluk arasındaki gerilimler, hem kalıcı bir kaynak sorunu hem de verimli bir tartışma alanı olmaya devam etmektedir.

Arşiv Araştırmalarında Feminist Kuram

Arşiv çalışmaları literatürü ve praksişi bünyesinde feminist düşünce, yöntem ve eleştirilerle kurulan uzun bir ilişki tarihi bulunmaktadır. Feminist siyaset ve araştırmanın etkisi, 1970 ve 1980'lerde ikinci dalga kadın hareketinin büyümesiyle eşzamanlı olarak arşivlere ulaştı. Feminist kuram, postmodernizmin yükselişinden sosyal adalet sisteminin genişlemesine varıncaya kadar arşivler ve iktidar arasındaki çok yönlü ilişkilerin anlaşılmasını biçimlendirmede önemli ölçüde etkili olmuştur. Ayrıca feminist akademisyenler, feminist materyallerin sağlanmasının, feminist arşiv pratiklerinin ve potansiyel olarak arşivlerin ve arşiv pratiklerinin feminist düşünce için nasıl benzersiz bir meydan okuma olduğuna dikkat çekerek arşiv tartışmalarına girdiler. Aynı zamanda, arşiv pratiğinde belirli feminist hareketler etrafında bir araya gelmek için önemli çabalar sarfedildi ve feminist arşivler ile ana akım arşiv kurumları arasındaki topluluk-kurum işbirliklerinde belirgin bir artış yaşandı. Ancak arşiv alanında feminist düşünce ve pratikle sağlanan ilişkiler heteronormatif, kapitalist ve ırkçı ataerkilliğin ortadan kaldırılmasına yönelik eleştirel feminist gündemi benimsemek yerine, genellikle arşivlerde daha fazla kadını kayıt altına almaya odaklanmıştır.

2000'lerin başından itibaren arşivler ve iktidar üzerine bir dizi makalede Terry Cook ve Joan Schwartz, arşiv kuramını, pratiğini ve profesyonelliğini sorgulamak üzere

"postmodernizmle simbiyotik ilişkisinde"²³ feminist tarihten ve kuramdan büyük ölçüde yararlanır. Arşiv tarafsızlığı kavramına karşı kanıt olarak arşiv girişiminin cinsiyetlendirilmiş doğası örneğini sıklıkla kullanırlar. Feminist tarihçi Gerda Lerner bu çalışmada önemli bir rol oynar; Cook, arşivlerin, kayıtların ve belleğin en başından beri "amansızca ve kasıtlı olarak ataerkilli"²⁴ olduğunu göstermek için Lerner'in çalışmalarından yararlanır. Bu, antik dünyadan günümüze arşiv süreçlerinde "kadınların gayrimeşrulaştırıldığı" anlamına gelir.²⁵ Schwartz ve Cook, arşiv çalışmasının ve kuramının bilimsel olarak sınıflandırılmasını ve bununla ilgili doğruluk, tarafsızlık ve nesnellik iddialarını eleştirirken, feminist bilim ve teknoloji çalışmaları profesörü Donna Haraway'in "konumlandırılmış bilgi"²⁶ kavramını kullanır. Feminist bilim çalışmaları üzerine yapılan tartışmalar sonucu geliştirilen "konumlandırılmış bilgi"²⁷ hem bilgi üreticisini hem de bilgi nesnesinin temsilini açıklayan bir tür nesnelliktir. Konumlandırılmış bilgi yoluyla, öznel biyolojik vizyon ve kişisel iradenin karmaşık bir konfigürasyonunun sonucu olarak görülür ve bilimsel bakış tartışmalı gözlemlerden oluşan bir kümelenme içerisinde çözülür. Schwartz ve Cook arşiv mesleğinin, arşivler ve kayıtlarla ilgili kuram geliştirme konusundaki geri kalmışlığını, ayrıca bu alanın siyasi katılımdan genel olarak ayrılmasını eleştirir. Arşivcilere, geleneksel nesnelliğin aksine Haraway'in akademik ve aktivist feminist bakış açısıyla "ilişkisi kesilmemiş"²⁸ bir nesnellik anlayışını ele almayı önerirler.²⁹ Schwartz ve Cook aynı zamanda feminist retorikçi Judith Butler'in çalışmalarını, arşiv pratiğini yeniden düşünmek üzere üretken bir kaynak olarak kullanırlar. Butler, özellikle "performatiflik" kuramını geliştirmesiyle tanınmaktadır. Butler, performatiflik kuramını toplumsal cinsiyet performanslarının tekrarı yoluyla toplumsal cinsiyetin inşası olarak açıklar. Butler'in deyişiyle toplumsal cinsiyet "kendi içinde süresiz... eylemlerin stilize edilmiş bir tekrarıdır... [böylece] tözün görünüşü -tam da bu- inşa edilmiş bir kimlik, aktörlerin kendileri de dahil olmak üzere sıradan sosyal izleyicinin inanmaya başladığı ve inanç yoluyla

20. Lesbian Herstory Archives hakkında daha fazla bilgi için bkz.: Danielle Cooper, "Welcome Home: An Exploratory Ethnography of the Information Context at the Lesbian Herstory Archives," *Feminist and Queer Information Studies Reader* içinde, der. Patrick Keilty ve Rebecca Dean (Sacramento: Litwin Books, 2013); Rachel F. Corban, "A Genealogy of the Lesbian Herstory Archives, 1974-2014," *Journal of Contemporary Archival Studies* 1; Cait McKinney, "Body, Sex, Interface: Reckoning with Images at the Lesbian Herstory Archives," *Radical History Review* 122 (2015): 115-128.

21. Alexandra Juhasz, "Video Remains: Nostalgia, Technology, and Queer Archive Activism," *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies* 12, sy. 2 (2006): 319-328.

22. Ann Cvetkovich, "The Queer Art of the Counterarchive," *Cruising the Archive: Queer Art and Culture in Los Angeles 1945-1980* içinde, der., David Frantz ve Mia Locks (Los Angeles: ONE National Gay and Lesbian Archives, 2011).

23. Terry Cook, "Fashionable Nonsense or Professional Rebirth: Postmodernism and the Practice of Archives," *Archivaria* 51 (2001): 26.

24. A.g.e., 8.

25. A.g.e., 8.

26. Joan M. Schwartz and Terry Cook, "Archives, Records, and Power: The Making of Modern Memory," *Archival Science* 2 (2002): 10.

27. 1980'lerin sonu ve 1990'ların başında feminist nesnelliğin gelişimi, feminist bilim ve teknoloji araştırmacıları için önemli bir odak noktasıydı. Örneğin Donna Haraway, "Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective," *Feminist Studies* 14, sy. 3 (1988): 575-599; ve Sandra Harding, *The Science Question in Feminism* (Ithaca: Cornell University Press, 1986).

28. Donna Haraway, *Simians, Cyborgs, and Women: The Reinvention of Nature* (New York: Routledge, 1991), 201.

29. A.g.e.

icra ettiği performatif bir başarıdır.”³⁰ Bu sebeple toplumsal cinsiyet “yalnızca uygulandığı ölçüde gerçektir.”³¹ Schwartz ve Cook, Butler’ın toplumsal cinsiyete ilişkin performatiflik kavramı ile arşivleme üzerine kendi ürettikleri kavramlar arasında bir paralellik kurar. Butler’ın kuramı, arşivlemenin “davranış ve inanç kodları” içinde benimsenen belirli bir dizi yaptırıma tabi eylemin tekrarı yoluyla inşa edildiğini göstermek üzere kullanılmaktadır.³² Dolayısıyla, bu tür senaryolar, çağdaş arşiv alanında belirli temel varsayımların neden sorgulanmadan kaldığını açıklayan böylesi bir performansın var olduğunu dahi kabul etmeden gerçekleştirilir. Schwartz’ın arşivsel betimleme³³ ve Cook’un makro değerlendirme³⁴ üzerine yaptıkları araştırmaların her birinde, arşiv ve iktidar hakkında eleştirel düşüncelerini inşa etme ve geliştirmede feminist kuramın geniş ölçüde etkisini kabul ederler. Schwartz ve Cook’un çalışmaları arşiv alanında eleştirel çalışmalar yapan diğer birçok kişi için mihenk taşı olmaya devam etmektedir.

Hem nesnel hem de analitik bir mercekle sosyal adalet, “dışlama ve sosyal iktidar; tüketimcilik ve meta üretimi; demokratik katılım; tazmin ve evrensel insan hakları” üzerine “feminist, çokkültürlü ve postmodern kuram” yaratmada giderek artan merkezi bir önem taşır.³⁵ Arşiv alanındaki sosyal adalet odaklı bilim feminist kuramın araçlarını da kapsamaktadır. İnsan haklarını destekleyen arşiv tanımlamasına yeni bir çerçeve oluşturmak ve bilinçlendirme yaratmak adına kaleme aldıkları makalede Stacy Wood ve diğerleri, feminist kuramın araçlarını stratejik olarak kullanırlar. Yazarlar, deneyimsel ve kuramsal bilginin yanı sıra “birden çok ve örtüşen bireysel deneyimlerin kolektif eklemelenmesi”ne değer veren “kolektif retorik”in feminist stratejisini kullanırlar.³⁶ Bu strateji, ikinci dalga feminizmin en değerli

taktiklerinden biri olan kişisel ve deneyimsel tanıklığın bir grup içinde paylaşılması ve uygulanması yoluyla kolektif önem taşıyan belirli konular üzerine dikkat odaklanması ve bilgi oluşturulmasına olanak tanıyan bilinçlendirme prensibi üzerine kuruludur. Kolektif retorik merkezinde yer alan söylemsel bir taktik olarak “işbirlikçi ve keşfedici bilinci yükseltme”, insan hakları ihlallerinin arşivlerdeki boyutlarının dikkate alınmasıyla mevcut arşiv kuramı ve pratiğinin yeniden kavramsallaştırılmasına olanak sağlar.³⁷ Arşivlerdeki sessizliğin dinamiklerini sorgulayan makalesinde, Rodney G.S. Carter belirli grupların iktidar sahipleri tarafından marjinalleştirilmesini ve bu grupların arşivlere sınırlı erişimlerinin ürettiği arşivsel sessizlikleri analiz eder. Bu irdelemede, arşiv metinlerindeki ihmaller, sesler ve sessizlikler üzerine bir okuma pratiği olan “tersine okuma”nın feminist taktiklerine değinir.³⁸ Retorik ve edebiyat kuramının feminist kavramlarından ve feminist psikologların çalışmalarında ifade edilen stratejilerden haberdar olan Carter, marjinalleştirilmiş gruplar ve bireyler tarafından bir direniş yöntemi olarak kullanılan sessizliği ele alır. Carter, feminist kuram aracılığıyla iktidar tanımlarını yeniden gözden geçirerek sessizliği marjinalleştirilenlerin direniş, kendini temsil ve kayıtlarını arşivlemenin reddi yoluyla iktidara karşı bir eylem aracı olarak kavramsallaştırır. Başka bir feminist yaklaşımdan yola çıkan arşiv araştırmacıları Michelle Caswell ve Marika Cifor, feminist sorumluluk etişinin benimsenmesinin, arşivcilerin ve arşiv çalışmaları yapan araştırmacıların sosyal adalet sorunlarını bireysel haklara dayalı bir çerçeveden uzaklaştıran kuramsal modeli nasıl değiştirdiğini araştırır. Feminist bir etik yaklaşımla arşivciler, “ortak duygusal sorumluluk ağı”³⁹ aracılığıyla yaratıcıları, özneleri, kullanıcıları ve topluluğu kayıt altına almaya zorunlu “mükellefler” olarak tanımlanır. Cifor, feminist duygulanım kuramından yararlanarak bu kuramın arşiv alanında sosyal adaletin boyutlarını nasıl açıklığa kavuşturabileceği, ayrıntılandırabileceği ve sınavabileceğini incelemiştir.⁴⁰

Son zamanlarda feminist akademisyenler, feminist kayıtların bir araya getirilmesi ihtiyacını somutlaştırmak, ayrıca feminist kayıt ve koleksiyonlara özgü zorlukları ele almak üzere arşiv literatürüne tekrar dönüş yaptılar. Feminist edebiyat ve kültür araştırmacıları Maryanne Dever ve Margaret Henderson, Avustralya’da kadın

30. Judith Butler, *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity* (New York: Routledge, 1990), 179.

31. Judith Butler, “Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory,” *Performing Feminisms: Feminist Critical Theory and Theatre* içinde, der. Sue-Ellen Case (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1990), 278.

32. Joan M. Schwartz and Terry Cook, “Archives, Records, and Power: From (Postmodern) Theory to (Archival) Performance,” *Archival Science* 2 (2002): 173.

33. Joan M. Schwartz, “Coming to Terms with Photographs: Descriptive Standards, Linguistic ‘Othering,’ and the Margins of Archivy,” *Archivaria* 54 (2002): 142-171.

34. Terry Cook, “Macroappraisal in Theory and Practice: Origins, Characteristics, and Implementation in Canada, 1950-2000,” *Archival Science* 5 (2005): 101-161; Terry Cook, “Mind Over Matter: Towards a New Theory of Archival Appraisal,” *The Archival Imagination: Essays in Honour of Hugh Taylor* içinde, der. Barbara L. Craig (Ottawa: Association of Canadian Archivists, 1992): 43, 63-64.

35. Wendy M. Duff, et al, “Social Justice Impact of Archives: A Preliminary Investigation,” *Archival Science* 13, sy. 4 (2013): 321.

36. Tasha N. Dubriwny, “Consciousness-raising as Collective Rhetoric: The Articulation of Experience in the Redstocking Abortion Speak-Out of 1969,” *Quarterly Journal of Speech* 91, sy. 4 (2005): 396.

37. Stacy Wood et al, “Mobilizing Records: Re-framing Archival Description to Support Human Rights,” *Archival Science* 14, sy. 3-4 (2014): 399.

38. Rodney G.S. Carter, “Of Things Said and Unsaid: Power, Archival Silences, and Power in Silence,” *Archivaria* 61 (2006): 224.

39. Michelle Caswell ve Marika Cifor, “From Human Rights to Feminist Ethics: Radical Empathy in the Archives,” *Archivaria* 81 (2016): 23.

40. Marika Cifor, “Affecting Archives: Introducing Affect Studies to Archival Discourse,” *Archival Science* 16, sy. 1 (2016): 7-31.

hareketinin tarihsel düşünme, anlatılaştırma ve bilinçlendirme konusu haline gelmesindeki son süreç üzerine çalışmalar yapmaktadır.⁴¹ Bu hareketin bir parçası olarak, her iki yazar da feminist aktivist Merle Thornton'un makalelerini arşivlemek de dahil olmak üzere ikinci dalga feminist arşivlerin eleştirel inşasına giriştiler. Dever, bu arşiv çalışmasını "radikal anlamda nostaljik olmayan terimlerle"⁴² gerçekleştirme çabalarını, ikinci dalga feminist aktivizmin söylemsel konumlandırmasını bozmaya çalışan bir siyasi konum olarak ele almaktadır. Henderson, feminist arşiv yaratıcılarının ve öznelarının arşivlemede yaratacağı zorluğa ve feminist yaklaşımların arşiv pratiğindeki bu tür zorlukların kamusal, özel ve kişisel olanın siyasi potansiyeline ilişkin eleştirel analizleri aracılığıyla ele alma potansiyelini incelemektedir. Bu yazarların amacı, feminist hareketin arşivsel mirasını zenginleştirerek bellek, tarih yazımı ve arşivler için yeni feminist olanaklar açabilmektir.

1980 ve 1990'larda feminist düşünce zaman zaman "üçüncü dalga feminizm" olarak dönemselleştirildi. 1960 ve 1970'lerin ikinci dalga feminist siyasetinin bir eleştirisi olarak ortaya çıkan üçüncü dalga feminizm kesişimsellik, postyapısalcı ve postmodern eleştiriler, küresel, ulusötesi ve postkolonyal feminizm hareketlerini içeren çeşitli metodolojik ve kuramsal araçları temsil eder. Bu dönemin daha görünür kültürel fenomenlerinden biri, kadınlara kendilerini ifade etme yoluyla erk kazandırılmasını amaçlayan sanat ve müzik bağlamında bir alt kültür hareketi olan Riot Grrrl'di.⁴³ Riot Grrrl materyallerinin arşivlere taşınması hızla gerçekleşti. Örneğin, 1990'ların sonunda, kuir yazar ve aktivist Tristan Taormino Smith Koleji'nin Sophia Smith Koleksiyonu'na ilk fanzinleri bağışlarken, sanatçı Sarah Dyer, Duke Üniversitesi'nden Sallie Bingham Kadın Tarihi ve Kültürü Merkezi'yle, oldukça zengin zin koleksiyonunun arşive bağışı konusunda görüşmelerde bulunuyordu.⁴⁴ Barnard Üniversitesi'ndeki Zin Kütüphanesi ve New York Üniversitesi'nin Fales Kütüphanesi ve Özel Koleksiyonları'ndaki Riot Grrrl Koleksiyonu gibi koleksiyonlar popüler ve bilimsel anlamda geniş bir ilgi gördü.⁴⁵ Riot Grrrl'in üyelerinin büyük ölçüde beyaz ve orta sınıftan olması, ayrıca aşırı derecede dışlayıcı bir siyaset izlemeleri sebebiyle esaslı ve haklı olarak eleştirildiklerini belirtmek gerekiyor. Hareketin ırksal ve sosyo-ekonomik

sınıf yapısı, bu hareketin arşivlenmesine duyulan isteği ve verilen desteği, daha büyük kurumların sağladığı yatırımı ve güvenceyi, ayrıca bu çabaların üstlenilme hızını kuşkusuz biçimlendiriyor. Feminist materyaller ve koleksiyonların topluluk temelli arşivlerde yer aldığı önceki dönemlerden belirgin farkı, bu döneme ait feminist kültürel ürünlerin belli başlı kurumlarda tutulmasıyla tasvir edilir.

Üçüncü dalga feminizmin arşivlenmesi, bir dizi feminist akademisyenin arşiv çalışmaları alanına ve tartışmalarına girmesiyle sonuçlandı. Yakın tarihli bir makalesinde, kültür ve medya çalışmaları uzmanı Kate Eichhorn, üç çağdaş feminist dergi koleksiyonunu ve arşivcilerin kısa veya uzun vadeli bir hedef olarak bu koleksiyonları dijitalleştirmeyi şaşırtıcı bir biçimde reddetmelerini inceliyor. Arşivciler tarafından dile getirilen sebepler arasında dergilerin maddi önemi, arşivlerin daha geniş feminist ve kadın tarihi koleksiyonlarıyla olan bağlam ilişkileri, arşivlerin aktivist hareketler için yetkilendirme ve meşrulaştırma gücü bakımından taşıdığı önem yer almaktadır.⁴⁶ Bu çalışma, çağdaş arşiv pratiği için gerekli bir hedef olarak görülen dijitalleştirme üzerine arşiv literatüründeki söylemlerin çoğuna karşı çıkar. Feminist "güvenli alan" kavramını odağına alan arşivci Lisa Darms ve etnomüzikolog Elizabeth Keenan, New York Üniversitesi'nde tutulan Riot Grrrl Koleksiyonu'nu incelemektedir. Bu harekette öne çıkan ve stratejik kabul edilen "güvenli alan" ve "koruyucu duruş"⁴⁷ kavramlarının kökenlerinin ikinci dalga feminizmin bilinçlendirme pratiklerinde olduğunu ve bu harekete mensup kişilerin paylaşma, eleştirme ve özellikle toplumsal cinsiyet, cinsel şiddet ve baskı konularındaki deneyimlerine değer vermeyi mümkün kılmak üzere fiziksel ve ruhsal güvenlik ve mahremiyete yaptığı vurgunun bu hareket için hayati önem taşıdığını tartışmaktadırlar. Koleksiyon oluşturma, ayrıca bağışçıların ve araştırmacıların konularındaki meselelerde; eylem tarihine erişim isteği ve arşivin muhafazasının gereksinimleri arasındaki gerilimde nasıl hayata geçirildiğini keşfetmek üzere bu kavramı arşiv alanına genişleterek incelemektedirler.⁴⁸ Bu yazarlar, feminist akademisyenlerin arşiv kuramı, pratiği ve profesyonel işleyişine getirebilecekleri önemli bakış açısını açıkça göstermektedir.

Son yirmi yılda arşiv toplama ve işbirliği odağı haline gelen sadece Riot Grrrl değildir. Bu dönemde, feminist örgütler ve arşivler ile daha geleneksel arşiv kurumları,

41. Maryanne Dever, "Archiving Feminism: Papers, Politics, Posterity," *Archivaria* 77 (2014): 25-42; Henderson, "Archiving the Feminist Self."

42. Dever, "Archiving Feminism," 25.

43. Kate Eichhorn, *The Archival Turn in Feminism: Outrage in Order* (Philadelphia: Temple University Press, 2014), 14-15.

44. A.g.e., 65, 15.

45. Örneğin bkz.: Alison Piepmeier, *Girl Zines: Making Media, Doing Feminism* (New York: New York University Press, 2009); Eichhorn, *The Archival Turn in Feminism*; Lisa Darms, der., *The Riot Grrrl Collection* (New York: The Feminist Press, 2013).

46. Kate Eichhorn, "Beyond Digitisation: A Case Study of Three Contemporary Feminist Collections," *Archives and Manuscripts* 42, sy. 3 (2014): 227-237.

47. Elizabeth K. Keenan ve Lisa Darms, "Safe Space: The Riot Grrrl Collection," *Archivaria* 76 (2013): 59.

48. A.g.e., 55-74.

özellikle akademik arşivler arasında hem resmi hem de gayri resmi işbirliklerinde ve ortaklıklarda önemli bir artış yaşandı. Her iki yazar da "Making Invisible Histories Visible: Preserving the History of Lesbian Feminist Activism and Writing in Los Angeles" [Görünmez Tarihleri Görünür Kılmak: Los Angeles'ta Lezbiyen Feminist Aktivizmin ve Yazımın Tarihini Korumak] adlı çalışmayla böylesi bir işbirliğinin parçası olmuşlardır. Bu, June L. Mazer Lesbian Archives, the UCLA Center for Study of Women [June L. Mazer Lezbiyen Arşivleri, UCLA Kadın Araştırmaları Merkezi] ve National Endowment for the Humanities [Ulusal Beşeri Bilimler Vakfı] tarafından finanse edilen UCLA Kütüphanesi arasında üç yıllık bir işbirliğiydi. 1981'de kurulan ve Batı Hollywood, California'da bulunan topluluk temelli bir lezbiyen feminist arşivi olan Mazer'in kaynaklarından 80'den fazla koleksiyon düzenlendi, tanımlandı, dijitalleştirildi ve büyük bir araştırma üniversitesi ve devlet kurumu olan UCLA'ya taşındı ve UCLA Kütüphanesi'nde kullanıcılar için erişilebilir hale getirildi.⁴⁹ Seçme koleksiyonlar, lezbiyen ve feminist siyasi eylemler, yazım süreci, talepler ve yaşamışlıkların benzersiz ve önemli hikâyelerini barındırmaktadır. Makul fiyatlı mekân eksikliği ve finansman endişeleri, daha önce bu tür fırsatları reddetmiş olmalarına rağmen, Mazer Yönetim Kurulu'nu böylesi bir işbirliğine dahil olmaya sevk etti. Mazer Arşiv topluluğu, çoğu ayrılıkçı olan lezbiyen feministleri barındırmaktadır. Bu ayrılıkçı tutum, UCLA'nın kurumsal alanı ile bazı kayıt oluşturunucularının niyetleri ve siyasi yönelimleri arasında önemli bir gerilim yaratmaktadır. Bu endişeler, bazı bağışçıların koleksiyonlarının taşınmasını reddetmesine sebep oldu. Koleksiyonlarının proje için önemi ve tamamlanmış olan tüm işleme ve dijitalleştirme çalışmalarına rağmen isteklerine saygı duyuldu. Bu koleksiyonların UCLA'ya fiziksel olarak taşınmasından ve daha geniş dijital görünürlük kazanmasından sonra giderek daha kamusal hale gelmesi sebebiyle bu zorluklar arttı. Bariz feminist siyasetleri, misyonları ve tarihi olan arşivler ve ana akım kurumlar arasındaki ortaklıklar ve diğer işbirlikleri bağışçılar, kullanıcılar, arşivciler ve topluluk bünyesinde çeşitli endişeler doğurmaktadır. Bu tür materyallerin kimin adına ve nasıl düzenlendiği, tanımlandığı ve erişilebilir hale getirildiği; bu materyallerle birlikte arşivlerin uzun vadede hayatta kalmasına ilişkin çözülmemiş sorular mevcuttur.

Arşive Dönüş

1990'ların başından bu yana bir araştırma alanı, kuramsal kavram ve araştırma konusu olarak "arşiv'i ön plana

çıkaran bir literatür oluşmaktadır. "Arşive dönüş" olarak adlandırılan bu eğilim, beşeri ve sosyal bilimlerdeki arşiv literatürü, kuramı veya pratiğiyle bir etkileşimi temsil etmekten ziyade, arşiv bünyesinde ve etrafında oluşan iktidarın inşasına odaklanmayı ifade eder. Arşive dönüş alanında yapılan bilimsel araştırmalardan ortaya çıkan arşiv, genellikle kendisini bir metafor veya söylemsel bir sistem olarak tanımlar. Bu anlamda arşiv, kuramcıya ve metne bağlı olarak arşiv ve bilgi çalışmalarında kullanılan arşiv tanımlamalarıyla örtüşebilir de örtüşmeyebilir de. Arşiv çalışmaları kapsamındaki arşiv terimi, çoğu zaman "kayıtların kişiden veya yaratıldıkları kurumdan alınıp onları değerlendirmeye, korumaya ve onlara erişim sağlamaya yetkili bir alana [aktarılması] eylemi" anlamına gelir.⁵⁰ Ayrıca, bu alan içindeki arşivler, "kalıcı değeri olan ve/veya kanıt işlevi gören bilgiler içeren materyaller; bu kayıtları toplayan ve saklayan kuruluşlar; bu kayıt koleksiyonlarını yönetmeye ilişkin profesyonel disiplin; bu tür koleksiyonları barındıran bina veya alan" gibi bir dizi anlamı da ifade eder.⁵¹ Arşiv ve arşivler arasındaki ayrım, arşivin ne anlama gelebileceğine dair daha geniş bir anlayışa dikkat çeker.

Özellikle tarihçiler, antropolog Ann Laura Stoler'in "epistemolojik şüphecilik" olarak tanımladığı disiplinler bir değişim geçirdiler. Bu değişim, "anlatı olarak tarihe ve yüklü bir siyasi eylem olarak tarihyazımı"na odaklanmaya yol açtı.⁵² Arşivleri, içinde tarihi malzemelerin barındırıldığı ve tarihyazımının ortaya çıktığı tarafsız bir alan olarak düşünmek yerine, arşivin kendisi incelemeye ve kuramsallaştırmaya değer bir nesne haline geldi. Aynı zamanda, eleştirel kuram, "arşiv" in kuramsal bir yapı ve metafor olarak benimsenmesinde itici güç olarak işlev gördü. Bu literatürde, hem Michel Foucault'nun hem de Jacques Derrida'nın çalışmalarına birçok alanda yaygın olarak atıfta bulunmaktadır. Foucault'nun *Bilginin Arkeolojisi* ve *Kelimeler ve Şeyler* çalışmaları bu alandaki temel metinlerdir. Foucault, arşivi bir yetkilendirme aygıtı ve söylemsel bir yapı olarak, "sözü olaylar ve şeyler olarak kurma" gücüyle donatılmış bir "sistem" olarak kavrar.⁵³ O halde arşiv, yalnızca tarihin içeriğini temsil etmekle kalmayıp, bizzat tarihi yaratma olasılığını da temsil eden, moderniteyi tanımlayan kurumsal ve sınıflandırıcı mantık ve uygulamalardan ayrı tutulamaz. Feminist kuram, Foucault'dan, özellikle *Hapishanenin*

49. Bu proje hakkında daha fazla bilgi için bkz.: Kathleen A. McHugh, Brenda Johnson-Grau ve Ben Raphael Sher, der., *Making Invisible Histories Visible: A Resource Guide to the Collection* (Los Angeles: UCLA Center for the Study of Women, 2014).

50. Richard Pearce-Moses, "Archive," *A Glossary of Archival and Records Terminology* içinde (Chicago: Society of American Archivists, 2005), erişim 24 Aralık 2015, <http://www2.archivists.org/glossary/terms/a/archive>.

51. Alana Kumbier, *Ephemeral Material: Queering the Archive* (Sacramento: Litwin Books, 2014), 10.

52. Ann Laura Stoler, "Colonial Archives and Arts of Governance," *Archival Science* 2 (2002): 92.

53. Michel Foucault, *The Archeology of Knowledge* (New York: Pantheon Books, 1972), 128.

Doğuştan ve Cinselliğin Tarihi kitaplarından faydalanmaktadır. Bu eserler, bedeni açık bir iktidar ilişkileri alanı olarak, hatta özne yaratmanın birincil araçlarından biri olarak ele alır. O halde beden ne doğal ne de aşıkârdır; kültürel olarak dolayımlanan karmaşık bir iktidar ilişkileri dizisidir. Arşiv, tarihsel olasılığın yapısal bir temeli olarak, özelleştirilmiş ve kolayca düzenlenmiş öznelere bir arada oluşturur ve bunlardan faydalanır.

Yapısöküm ve feminist kuramın ayrıntılı bir açıklaması bu makalenin kapsamı dışında olsa da⁵⁴ Derrida'nın çalışmalarının kabulü ve uygulanması feminizm ve arşiv kuramına sunulan hem bir nimet hem de bir meydan okuma olarak anlaşılabilir. Feminist edebiyat eleştirme ve tarihçi Mary Poovey kimliğin istikrarsızlaştırılmasını, Derrida'nın Batı metafiziğinin temellerini eleştirme projesinin merkezi olarak tanımlar. Derrida için kimlik hem kurgusal bir yapı hem de bir ilişkiler sistemi olan dile diğer her şey kadar bağlıdır. Kimliğin doğal olmadığını iddia eden bu kopuş, feminizmin temel esaslılığa yönelttiği eleştiride göze çarpmaktadır.⁵⁵ *Mal d'archive* [Arşiv Humması] kitabında Derrida arşivi, hem yok etmeye hem de korumaya yönelik bireysel dürtülerin temsilcisi olan psikanalitik bir metafor olarak kullanır. Derrida aynı zamanda az da olsa arşivlerdeki etkileşimlerle ilgilenmektedir. Derrida, kendi kuramsal çalışmasıyla Freud arşivleri arasındaki ilişkiyi ele alırken, "arşivleştirme" dediği şeyin eşzamanlı olarak bir şeyi arşivlemenin teknik bir süreci, aynı zamanda bir dizi metin etrafında statik anlam inşa etmenin bir aracı olduğunu da öne sürer.⁵⁶

Arşiv ve yapısal güç arasındaki yakın bağlantı, postkolonyalizm çalışmaları yapan birçok düşünür için temel bir bağlantıydı. Postkolonyal alanda çalışan bilim insanları, sömürgecilerin tuttuğu kayıtlara şüpheyile yaklaşırlar; sömürülenlerin tarihlerini sömürgeci güçler tarafından üretilen kayıtların içinde, bu kayıtlarla beraber veya bunlara rağmen saptamaya çalışırlar.⁵⁷ Böyle bir çalışma, arşive dönüşün daha geniş alanda tanınması ve arşivin iktidara dahil, belirli kapsayıcılık ve dışlayıcılık, sessizlik ve temsil muhakemeleri etrafında örgütlenmiş bir unsur olarak çalışılması konularında etkili olmuştur. Bu dönüşe dair yapılacak önemli eleştiriler bulunmaktadır. Stoler'in tanımladığı gibi arşiv, kültür kuramcıları tarafından "birincil, özgün ve el değmemiş

konuların gerektirdiği haris arayışlar olan güçlü isteklere ve herhangi bir seçki koleksiyonun külliyatına dair mecazi bir çağrı"⁵⁸ olarak konuşlandırıldı. Arşiv, "bellek yapıları, veri depolama ve bilgi üretimi için evrensel bir metafor olarak" daha kapsamlı bir biçimde anlaşılabilirliğinden "neredeyse her şeyi içerecek" kadar geniş bir kavram haline gelir.⁵⁹ Bununla birlikte, Cvetkovich'in de belirttiği gibi, arşive dönüş verimli ve kapsamlı bir "neyin bilgi ve yöntem olarak kabul edildiğinin yeniden düşünülmesine" yol açmıştır.⁶⁰

Geçtiğimiz yirmi-otuz yılda, feminist düşünce bünyesinde arşivlere bir başka önemli dönüş yaşandı. Bu dönüş feminist tarihe duyulan özlemin ve en önemlisi çağdaş feminist aktivistlerin ve akademisyenlerin siyasi ve bilimsel tepkilerinin sonucunda ortaya çıkan daha geniş bir arşive dönüşün parçasıdır. Bu çalışma, özellikle Foucault'nun söylemsel bir yapı olarak arşiv anlayışı üzerine inşa edilmiştir. Stoler, Anjali Arondekar, Elizabeth Kolsky ve Cvetkovich gibi feminist ve kuir akademisyenler arşivin doğasını ve feminist bilimdeki rolünü yeniden tasavvur etmek için çok emek verdiler.⁶¹ Bu çalışma grubu arşivin kuramsal kavramları için o kadar önemlidir ki, feminist edebiyat araştırmacısı Anne E. Fernald bu terimin "feminist kuram olmadan sürdürülebilir" olmadığını savunmaktadır.⁶² Fernald, "toplumsal cinsiyetin yarattığı farklılığa" gösterilen ilginin arşivler alanında duygulanım kuramını, kesişimselliği ve küresel çalışmaları harekete geçirdiğini ileri sürmektedir.

The Archival Turn in Feminism [Feminizmde Arşive Dönüş] kitabında Eichhorn, arşivlerin "bugüne baskı yapan miraslar, epistemler ve travmalar"la⁶³ ilişki kurmak için kayda değer alanlar sunduğunu savunmaktadır. Bu mevcut travmaları, 1980'lerden bu yana kurumsal reformu tasvir eden neoliberalizm adı altında yeniden yapılanma olarak ortaya çıkan bir durum olarak tanımlamaktadır. Neoliberalizm, coğrafyacı David Harvey'e göre "insan refahının en iyi biçimde özel mülkiyet

54. Diane Elam, *Feminism and Deconstruction* (New York: Routledge, 2006).

55. Mary Poovey, "Feminism and Deconstruction," *Feminist Studies* (1988): 51-65.

56. Jacques Derrida, *Archive Fever: A Freudian Impression (Religion and Postmodernism)* (Chicago: University of Chicago Press, 1996).

57. Marlene Manoff, "Theories of the Archive from Across the Disciplines," *portal: Libraries and the Academy* 4, sy. 1 (2004): 15.

58. Ann Laura Stoler, *Along the Archival Grain: Epistemic Anxieties and Colonial Common Sense* (Princeton: Princeton University Press, 2010), 45.

59. Anjali Arondekar, et al., "Queering Archives: A Roundtable Discussion," *Radical History Review* 122 (May 2015): 229.

60. A.g.e., 228.

61. Stoler, *Along the Archival Grain*; Ann Laura Stoler, *Race and the Education of Desire: Foucault's History of Sexuality and the Colonial Reordering of Things* (Durham: Duke University Press, 1995); Anjali Arondekar, *For the Record: On Sexuality and the Colonial Archive in India* (Durham: Duke University Press, 2009); Elizabeth Kolsky, *Colonial Justice in British India* (Cambridge: Cambridge University Press, 2011); ve Ann Cvetkovich, *An Archive of Feeling* (Durham: Duke University Press, 2003).

62. Anne E. Fernald, "Women's Fiction, New Modernist Studies, and Feminism," *Modern Fiction Studies* 59, sy. 2 (2013): 231.

63. Eichhorn, *The Archival Turn in Feminism*, 5.

hakları, bireysel özgürlük, serbest piyasalar ve serbest pazarla anlatılan kurumsal bir çerçeve içinde girişimci özgürlüklerin azamileştirilmesiyle geliştirilebileceğini⁶⁴ öne süren sosyal, siyasi ve ekonomik uygulamaları ve süreçlerin yaygın bir ideolojisi⁶⁵. Siyasi temsilin neoliberal model yoluyla aşırı daralması, feminist akademisyenleri geçmişe bakarak bugünü müzakere etmenin yeni yollarını aramaya itmektedir; bu, çoğu zaman mevcut siyasi yönelimlerden farklı bilgi ve kültürel üretim biçimlerini meşrulaştıran bir geçmiştir.⁶⁶ Eichhorn, yalnızca feminist bilimin değil, feminist aktivizmin de arşivlerle bağlantısını kurar. Arşivin, topluluk ve akademi, kuram ile praksis arasındaki temel feminist gerilimlerin yüzleşilebileceği ve ele alınabileceği bir alan olduğunu savunur.⁶⁷ Feminist siyaset kuramcısı Wendy Brown da bu tür çalışmaları “soykütüksel siyaset”⁶⁸ olarak adlandırmıştır. Eichhorn, feminist araştırmacıların arşivde bulabilecekleri siyasi potansiyeli sınamak ve tanımak için Brown’ın Nietzsche’nin *soykütüğü* kavramını yeniden kuramlaştırmasını açılar. Brown’ın “soykütüksel siyaseti” doğrusal bir tarihi anlatıyı diriltme girişiminden ziyade, normatifliğin inşasına ilişkin bir araştırmayı temsil eder. Bu yaklaşım, bugünün olanaklarını dayatan yapılar ve tarihsel geleneklerle yüzleşmeyi sağlar. Eichhorn, “çağdaş feminizmdaki arşive dönüşün, şimdi ve gelecekte olası dünyaları hayal ve inşa etmek için olduğu kadar, genç neslin mirasını desteklemek ve daha önceki nesilleri onurlandırmakla da ilgili” olduğunu belirtir.⁶⁹

(...) arşiv araştırmalarındaki feminist yaklaşımlar koleksiyonların kendilerine, kayıtlardaki eksiklikleri gidermeye ve bu koleksiyonlar için bağımsız veya kurumsal olan alanlar yaratmaya odaklandı.

64. David Harvey, “Neoliberalism and Creative Destruction,” *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 610 (2007): 22.

65. Neoliberalizm üzerine çok sayıda disiplinler arası araştırma bulunmaktadır. Örneğin bkz.: Wendy Brown, “Neo-liberalism and the End of Democracy,” *Theory and Event* 7 (2003); Wendy Brown, *Undoing the Demos: Neoliberalism’s Stealth Revolution* (Cambridge: MIT Press, 2015); Nicholas Gane, “The Emergence of Neoliberalism: Thinking Through and Beyond Michel Foucault’s Lectures on Biopolitics,” *Theory Culture Society* 31, sy. 4 (July 2014): 3–27; David Harvey, *A Brief History of Neoliberalism* (Oxford: Oxford University Press, 2005); ve Manfred B. Steger and Ravi K. Roy, *Neoliberalism: A Very Short Introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2010).

66. A.g.e., 5.

67. Kate Eichhorn, “DIY Collectors, Archiving Scholars, and Activist Librarians: Legitimizing Feminist Knowledge and Cultural Production Since 1990,” *Women’s Studies* 39, sy. 6 (2010): 635.

68. Wendy Brown, *Politics out of History* (Princeton: Princeton University Press, 2001).

69. Eichhorn, *The Archival Turn in Feminism*, x.

Arşiv Çalışmalarında Arşive Dönüş

Arşive dönüşün, “yalnızca arşivleri yapısöküme uğratmak değil, aynı zamanda yeni arşivler inşa etmek için”⁷⁰ sağladığı fırsatlar, arşiv araştırmaları biliminde geniş çapta kabul görmemiştir. Arşive dönüş alanındaki feminist çalışmalardan yola çıkarak yaptığımız beşeri bilimler temelli bu çalışmada geliştirdiğimiz arşiv kavramının “plastisitesinin,”⁷¹ ataerkilliği tüm zarar verici biçimleriyle ortadan kaldırmak için yapılan çalışmalara eklenerek arşiv çalışmaları alanında yeni olanaklar yarattığını ileri sürmekteyiz. Arşiv çalışmaları yapan kişiler olarak beşeri bilimler alanında arşivlerin kurumsal, mali ve maddi gerçekliklerinin tartışılmıyor olması göze çarpmaktadır. Tam da bu bakış açısı, arşiv tanımları ve sınırlarına meydan okuyan çalışmalara olanak sağlamaktadır. Arşiv çalışmaları alanında yapılan, kavramsal olarak daha sorgulayıcı ve siyasi yönelimli çalışmalardan sadece bir kısmı bir gereklilik olarak beşeri bilimler alanına girdi. Cook’un işaret ettiği gibi bir meslek olarak arşiv çalışmalarının pozitivist epistemolojik taahhütleri arşivlerin çağdaş anlamda işleyiş biçimleri için yetersizdir.⁷² Arşiv çalışmaları kendi içinde uğradığı radikal dönüşümlerin sonucunda zaman zaman teknik olan ile kavramsal olanı birbirinden ayıran uzmanlıklara bölünmüştür. Bu bölünmenin ötesinde başka zorluklar da bulunmaktadır; örneğin, kendilerine arşiv adını veren kurumların çeşitliliği siyasi, teknik ve kavramsal tartışmalara yol açmaktadır. Arşiv çatısı altında, radikal lezbiyen topluluğun arşivleri, kurum ve hükümet arşivleri, Ivy League kurumlarının kayıtları, dijital ortamda oluşturulmuş materyaller ve yapı sanatları bulunmaktadır. Profesyonel kuruluşlar ise her duruma uygun ve dolaşısıyla çoğu zaman hiçbir şeye uymayan etik kurallar ve mesleki uygulama standartları belirlemektedir.

Daha önce belirttiğimiz gibi, arşiv araştırmalarındaki feminist yaklaşımlar koleksiyonların kendilerine, kayıtlardaki eksiklikleri gidermeye ve bu koleksiyonlar için bağımsız veya kurumsal olan alanlar yaratmaya odaklandı. Ancak arşivlere eleştirel bir feminist müdahale arşiv kurumlarının temelden yeniden düzenlenmesi anlamına gelebilirdi. Sosyolog Joan Acker hiyerarşik örgütlenme biçimlerine ve daha genel olarak örgütsel düşünceye yerleşmiş toplumsal cinsiyet tarafsızlığı var sayımına değinmektedir.⁷³ Acker için örgütsel yapılar,

70. Ela Przybylo ve Danielle Cooper, “Asexual Resonances: Tracing a Queerly Asexual Archive,” *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies* 20, sy. 3 (2014): 306.

71. Kate Eichhorn, “Archival Genres: Gathering Texts and Reading Spaces,” *Invisible Culture* 12 (2008): 3.

72. Terry Cook, “Archival Science and Postmodernism: New Formulations for Old Concepts,” *Archival Science* 1, sy. 1 (2001): 3–24.

73. Joan Acker, “Hierarchies, Jobs, Bodies: A Theory of Gendered Organizations,” *Gender & Society* 4, sy. 2 (1990): 139–158.

ekonomik bölünme, kadınsal ve doğurgan emeğin sınıflandırılması yoluyla toplumsal cinsiyet farklılaşmasının önemli bir alanıdır. Bir diğer hayati boyut, tarihçi Howard Zinn'in asli siyasi katılıma sürekli bir muhalefetle katkıda bulunmak olarak tanımladığı profesyonellik ilkelerine ve uygulamalarına bağlılıktır.⁷⁴ Bu genel eleştiriler, arşiv çalışması açısından benzersiz bir değer kazanır. Caswell'in değindiği gibi⁷⁵ arşiv çalışması hizmetle ilişkilendirilir ve sürekli olarak kadınsallaştırılır. Bu kadınsallaştırma arşiv çalışmasının geniş çaplı değersizleştirilmesinin temel sebebidir. Neoliberalizm bağlamında arşiv çalışmaları ve kurumlarının güvencesiz durumu, hiyerarşik ekonomik yapıların arşiv pratiğiyle daha da derinden iç içe geçmesine yol açmıştır. Feminist kuram, çeşitlendirilmiş bir hiyerarşik yapının yaşam ve çalışma koşullarında olumlu bir değişimi temsil edeceğini önerebilecek liberal bir feminist yönüğe bağlı kalmak yerine hiyerarşik organizasyonlara yapılan yatırıma temel düzeyde meydan okuyarak arşiv çalışmalarına müdahale edebilir. Feminist kolektif, işbirlikçi karar alma ve örgütlenme modelleri topluluk arşivlerinde uygulanmaktadır, ancak bu modeller henüz kurumsal sınırların ötesine geçememiştir.

Arşiv çalışmaları bünyesinde, arşivlerdeki katılımcı pratikleri ele alan bütün bir literatür mevcutken hiyerarşik yapılara ve bürokratik örgütlenme modellerine kuramsal olarak nispeten pek fazla değinilmemiştir. Hiyerarşi konusuna değinmek basitçe rasyonelliğe bağlılık olarak anlaşılamaz çünkü bu, sosyal ilişkiler düzeni yaratmanın bir aracıdır. Biz tanımı gereği hiyerarşik olan bürokratik organizasyon yapılarını bir dizi kalıcı davranışın rutinleştirilmesi olarak kavramsallaştırıyoruz. Bu rutinleşme, daha sonra sosyal ilişkileri yapısal olarak içine alıp sadece davranışları değil, aynı zamanda emekçilerin bu yapıya tabi kılınmasını da rutinleştirir. Arşiv dünyası içinde, "çeşitlilik" meseleleriyle ilgilenme çabaları profesyonel organizasyonlardaki girişimlerin, beyanların ve çıkar gruplarının çoğalmasıyla sonuçlandı.⁷⁶ Genellikle kimlik grupları çizgisinde düşünüldüğünde, farklı disiplinler çerçevesinde kesişimsellik sorunlarının ele alınmasında bir boşluk vardır. Örtüşen ittifakları, yalınlıkları, kimlikleri ve siyaseti olan profesyoneller bir gruptan diğerine kendilerini çok sayıda karşılıksız emek işine adanmış bir halde bulmaktadır. Müzakere, karşılıklı destek ve üretken diyalog için güvenli alanlar yaratmak hayati önem taşımaktadır, ancak azınlıklaştırılmış

nüfusların değişim yaratma süreçlerindeki öncü işlevleri yadsınamaz.⁷⁷

Artan burs olanakları ve topluluk temelindeki koleksiyonlar ile resmi veya gayri resmi ortaklıklarda görev yapan birçok arşivci ve arşiv kurumu göz önünde bulundurulduğunda, topluluk ve topluluk temelli arşivler önemli bir odak noktası haline gelmiştir. Topluluğun ve kimliğin doğası, oluşumu, sürdürülebilirliği ve gücü üzerine feminist kuramın arşiv bilgisine, pratiğine ve profesyonelliğe meydan okuyabileceğini ve zenginleştirilebileceğini ileri sürmekteyiz. Siyaset ve ırk kuramcısı Sara Ahmed, toplulukları inşa etmek, sürdürmek ve parçalamak üzere, duyguların her birimizi "bazılarıyla ve yine öteki bazılarıyla" nasıl hizaya soktuğunun eleştirel bir analizini sunar. Bu süreci açıklarken acı ve nefret örneklerini kullanır. Ahmed, nefretin "bedenlerin biçimlenme biçimlerini etkilediğini," "nefret nesnesi haline gelenlerin bedenlerinin," nefret güden birey tarafından ve onun için "belirlenmiş bir kimlik edinmeye"⁷⁸ zorlandığını belirtir. Nefret böylece bedenleri, öteki bazı bedenlerle uyumu ve karşıtlığı dahilinde inşa eder.⁷⁹ Topluluk, bu uyum süreçleri aracılığıyla oluşur.⁸⁰ Nefret yoluyla gruplaşma her iki yönde işler. Nefret, nefret güden bireyi kolektif bir duygu ve diğer bireylerle bağlantı yoluyla gruplaştırmakla kalmaz, aynı zamanda nefretin öznesi olan bireyin nefret güden grupla tanımlanmasına sebep olur.⁸¹ Topluluk oluşumuna yeni bir gözle bakmak, arşivcilerin topluluğa mensup kişilerle nasıl ilişki kurduklarını değiştirebilme, kayıtlar ve arşivlerin kontrolünü elinde tutan gruplara meydan okuyabilme ve topluluğun birçok ihtiyacını daha iyi karşılamak için arşiv pratiği normlarının bir eleştirisini yapabilme imkânı sağlayabilir.

Kültürel ve toplumsal cinsiyet kuramcısı Miranda Joseph'in, feminist bilimle ilişki kurarak, "önemli bir katılım biçimi olarak topluluğun etik pratiği"⁸² olarak

74. Howard Zinn, "Secrecy, Archives, and the Public Interest," *The Midwestern Archivist* 2, sy. 2 (1977): 14-26.

75. Michelle Caswell, "The 'Archive' Is Not an Archives: Acknowledging the Intellectual Contributions of Archival Studies," *Reconstruction* 16, sy. 1 (2016).

76. Örneğin bkz. Society of American Archivists, "Statement on Diversity," (2010). <http://www2.archivists.org/statements/saa-statement-on-diversity>.

77. Çeşitlilik retoriği üzerine eleştirel bakış açılar için bkz.: Regine Bendt et al, "Diversity Management Discourse meets Queer Theory," *Gender in Management: An International Journal* 23, sy. 6 (2008): 382-394; Karsten Jonsen, Martha L. Maznevski ve Susan C. Schneider, "Special Review Article: Diversity and Its Not So Diverse Literature: An International Perspective," *International Journal of Cross Cultural Management* 11, sy. 1 (2011): 35-62; Patrizia Zanoni ve Maddy Janssens, "Deconstructing Difference: The Rhetoric of Human Resource Managers' Diversity Discourses," *Organization Studies* 25, sy. 1 (2004): 55-74.

78. Sara Ahmed, *The Cultural Politics of Emotion* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2004), 55.

79. A.g.e., 54.

80. A.g.e.

81. Ahmed, onun nefreti kavramsallaştırması ve arşivleme çalışmalarındaki uygulamaları üzerine bkz.: Marika Cifor, "Aligning Bodies: Collecting, Arranging, and Describing Hatred for a Critical Queer Archives," *Library Trends* 64, sy. 4 (2016): 756-777.

82. Miranda Joseph, *Against the Romance of Community* (Minneapolis: University of Minnesota Press, 2002), ix.

adlandırdığı duruma destek olabiliriz. Topluluk, arşiv araştırmaları ve pratiğinde toplumsal “iyi”nin⁸³ tartışmasız bir biçimi olarak kabul edilmektedir. Joseph’in çalışmasına göre, *topluluk* gerçekten de hem mutlak iyi olan hem de yaşam kalitesinin olumlu bir göstergesi olarak görülebilir. Joseph, Ahmed’in geliştirdiğine benzer bir süreçte, topluluğun hem duygulanımsal olanı ürettiğini hem de duygulanımsal olandan ürediğini öne sürer. İnsanları en azından yüzeyde “sorumluluk anlayışıyla”⁸⁴ bir araya gelmeye iten durum duygulanımdır. Dolayısıyla, bu “topluluk” kavramı hem olumlu hem de değerli bir şeye ait olma duygularını ortaya çıkarır. Bununla birlikte, pozitiflik ve değer kavramları, temelde eşit olmayan yollarla topluluğu inşa eder. Topluluk kavramı bazı bireylerin statüsünü yükseltmeye hizmet ederken, aynı zamanda diğer bireylerin statüsünü, fırsatlarını ve yaşam haklarını da azaltır.⁸⁵ Burada, Cifor ve Jamie A. Lee’nin topluluk arşivcilerinin, topluluğu bir araya getiren duyguları ve yakınlıkları eleştirel bir biçimde sorgulamaktan faydalanabilecekleri argümanından yararlanıyoruz.⁸⁶ Topluluğun bir araya gelmesi genellikle kimlik yapılarına dayanır ve kimlik siyasetiyle bağlantılıdır. Kimlik siyaseti, hem siyasi hem de sosyal olarak bazı kimlik biçimlerinin “devlet onaylı” ve “aidiyet” olarak anlaşılması, diğerlerinin ise bu tür bir yapıtım ve aidiyetin dışında inşa edilmesi anlamına gelir.⁸⁷ Bu kuramsal çalışma, topluluk arşivleri içinde ve üzerinde çalışmayı hızlandırabilir. Topluluk arşivleri ilişkide oldukları topluluklar adına ve onlarla birlikte eleştirel olarak geliştirildiğinde muazzam bir potansiyel taşır. Bununla birlikte, aynı topluluk arşivleri zarar verici ve adaletsiz toplumsal yapıları somutlaştıran kayıtlar ve koleksiyonların işlenmesi ve yorumlanması yoluyla var olan hiyerarşileri ve dışlamaları kolayca ve sıklıkla üretmeye ve yeniden üretmeye hizmet edebilir.⁸⁸

Sonuç

Arşiv alanı şu anda ve sürekli olarak finansal güvencesizlik, teknolojik zorluklar ve kurumsal siyasetlerle yüzleşmektedir. Çoğu zaman bu zorluklar, karşılaştığımız sorunların yalnızca mevcut siyasi veya ekonomik önceliklerin bir sonucu olduğunu varsayan kuşkucu bir tavırla karşılanmaktadır. Arşivlere feminist müdahale yoluyla düşünme pratiğinden öğrendiklerimiz, öz-temsili ve öz-tarihselleştirmenin kolektif kimlik, siyasi örgütlenme

ve yapısal değişimin hayati bir unsuru olduğunun kabul edilmesiyle başlar. Ayrıca arşiv kuramının epistemolojik temellerinin siyasi ideallerimiz veya pratik anlamda meydan okumalarımız için yeterli olmadığını da öğreniyoruz. Bu, arşiv çalışmalarının dahili ve haricindeki iktidar eleştirilerini ciddiye almak anlamına gelir. Arşiv işçiliği ve uzmanlığının özelliklerini yeterince ele almayan veya anlamayan arşiv kavramlarını kolayca reddetmek eğiliminde olsak da, arşivin/arşivlerin alanı dışındaki insanlar için nasıl işlediğiyle uğraşmamız gerekmektedir. Son olarak, arşiv kuramı ve pratiğiyle ciddi bir feminist etkileşim içinde olan, yeni ve giderek büyüyen bir literatürün kendimizi tanımladığımız kategorileri, örgütlenmemizi yöneten yapıları ve pratik uygulamalarımızın yerleşik değerlerini sorgulayarak kurumsal siyasetimizi dönüştürebileceğini umut edebiliriz.

Kaynakça

- Acker, Joan. “Hierarchies, Jobs, Bodies: A Theory of Gendered Organizations.” *Gender & Society* 4, sy. 2 (1990): 139-158.
- Ahmed, Sara. *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2004.
- . *Differences that Matter: Feminist Theory and Postmodernism*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
- . *On Being Included: Racism and Diversity in Institutional Life*. Durham: Duke University Press, 2011.
- Alexander, M. Jacqui, and Chandra Talpade Mohanty, eds. *Feminist Genealogies, Colonial Legacies, Democratic Futures*. New York: Routledge, 1997.
- Arondekar, Anjali. *For the Record: On Sexuality and the Colonial Archive in India*. Durham: Duke University Press, 2009.
- Arondekar, Anjali, Ann Cvetkovich, Christina B. Hanhardt, Regina Kunzel, Tavia Nyong’o, Juana Maria Rodriguez, Susan Stryker, Daniel Marshall, Kevin P. Murphy, and Zeb Tortorici. “Queering Archives: A Roundtable Discussion.” *Radical History Review* 122 (May 2015): 211-231.
- Bendl, Regine, Alexander Fleischmann, and Christa Walenta. “Diversity Management Discourse Meets Queer Theory.” *Gender in Management: An International Journal* 23, sy. 6 (2008): 382-394.
- Brah, Avtar and Ann Phoenix. “Ain’t I A Woman? Revisiting Intersectionality.” *Journal of International Women’s Studies* 5, sy. 3 (2004): 75-86.
- Brown, Wendy. *Undoing the Demos: Neoliberalism’s Stealth Revolution*. Cambridge: MIT Press, 2015.
- . *Politics out of History*. Princeton: Princeton University Press, 2001.
- Butler, Judith. *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge, 1990.
- . “Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory.” In *Performing Feminisms: Feminist Critical Theory and Theatre*, edited by Sue Ellen Case, 270-282. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1990.
- Carter, Rodney G. S. “Of Things Said and Unsaid: Power, Archival Silences, and Power in Silence.” *Archivaria* 61 (2006): 215-233.

83. Marika Cifor ve Jamie A. Lee, “Towards an Archival Critique: Opening Possibilities for Addressing Neoliberalism in the Archival Field,” *Journal of Critical Library and Information Studies* 1 (2017).

84. A.g.e.

85. A.g.e.

86. A.g.e.

87. A.g.e.

88. A.g.e.

- Caswell, Michelle. "The 'Archive' Is Not an Archives: Acknowledging the Intellectual Contributions of Archival Studies." *Reconstruction* 16, sy. 1 (2016).
- Caswell, Michelle, and Marika Cifor. "From Human Rights to Feminist Ethics: Radical Empathy in the Archives." *Archivaria* 81 (2016): 23-83.
- Charles, Douglas. "From Subversion to Obscenity: The FBI's Investigations of the Early Homophile Movement in the United States, 1953-1958." *Journal of the History of Sexuality* 19, sy. 2 (2010): 262-287.
- Cifor, Marika. "Affecting Archives: Introducing Affect Studies to Archival Discourse." *Archival Science* 16, sy. 1 (2016): 7-31.
- . "Aligning Bodies: Collecting, Arranging, and Describing Hatred for a Critical Queer Archives." *Library Trends* 64, sy. 4 (2016): 756-777.
- Cifor, Marika and Jamie A. Lee. "Towards an Archival Critique: Opening Possibilities for Addressing Neoliberalism in the Archival Field." *Journal of Critical Library and Information Studies* 1 (2017).
- Collins, Lisa Gail and Margo Natalie Crawford, eds. *New Thoughts on the Black Arts Movement*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2006.
- Combahee River Collective. "A Black Feminist Statement." In *All the Women are White, All the Blacks are Men, But Some of Us Are Brave: Black Women's Studies*, edited by Gloria T. Hull, Patricia Bell Scott and Barbara Smith, New York: Feminist Press, 1982.
- Cook, Terry. "Archival Science and Postmodernism: New Formulations for Old Concepts." *Archival Science* 1, sy. 1 (2001): 3-24.
- . "Fashionable Nonsense or Professional Rebirth: Postmodernism and the Practice of Archives." *Archivaria* 51 (2001): 14-35.
- . "Macroappraisal in Theory and Practice: Origins, Characteristics, and Implementation in Canada, 1950-2000." *Archival Science* 5 (2005): 101-161.
- . "Mind Over Matter: Towards a New Theory of Archival Appraisal." In *The Archival Imagination: Essays in Honour of Hugh Taylor*, edited by Barbara L. Craig, 43, 63-64. Ottawa: Association of Canadian Archivists, 1992.
- Cooper, Danielle. "Welcome Home: An Exploratory Ethnography of the Information Context at the Lesbian Herstory Archives." In *Feminist and Queer Information Studies Reader*, edited by Patrick Keilty and Rebecca Dean. Sacramento: Litwin Books, 2013.
- Corban, Rachel F. "A Genealogy of the Lesbian Herstory Archives, 1974-2014." *Journal of Contemporary Archival Studies* 1.
- Crawford, Miriam. "Women in Archives: A Program for Action." *The American Archivist* 36, sy. 2 (1973): 223-232.
- Cvetkovich, Ann. *An Archive of Feeling*. Durham: Duke University Press, 2003.
- . "The Queer Art of the Counterarchive." In *Cruising the Archive: Queer Art and Culture in Los Angeles, 1945-1980*, edited by David Frantz and Mia Locks, 32-40. Los Angeles: ONE National Gay and Lesbian Archives, 2011.
- Darms, Lisa, ed. *The Riot Grrrl Collection*. New York: The Feminist Press, 2013.
- Davis, Angela Y. *Women, Race, and Class*. New York: Random House, 1981.
- Davis, Kathy. *The Making of Our Bodies, Ourselves: How Feminism Travels Across Borders*. Durham: Duke University Press, 2007.
- Derrida, Jacques. *Archive Fever: A Freudian Impression*. Chicago: University of Chicago Press, 1996.
- Deutrich, Mabel. "Women in Archives: Ms. versus Mr. Archivist." *The American Archivist* 36, sy. 2 (1973): 171-181.
- Dever, Maryanne. "Archiving Feminism: Papers, Politics, Posterity." *Archivaria* 77 (2014): 25-42.
- Dubriwny, Tasha N. "Consciousness-Raising as Collective Rhetoric: The Articulation of Experience in the Redstocking Abortion Speak-Out of 1969." *Quarterly Journal of Speech* 91, sy. 4 (2005): 395-422.
- Duff, Wendy M., Andrew Flinn, Karen E. Suurtaam, and David A. Wallace. "Social Justice Impact of Archives: A Preliminary Investigation." *Archival Science* 13, sy. 4 (2013): 317-348.
- Eichhorn, Kate. "Archival Genres: Gathering Texts and Reading Spaces." *Invisible Culture* 12 (2008): 1-10.
- . "DIY Collectors, Archiving Scholars, and Activist Librarians: Legitimizing Feminist Knowledge and Cultural Production since 1990." *Women's Studies* 39, sy. 6 (2010): 622-646.
- . *The Archival Turn in Feminism: Outrage in Order*. Philadelphia: Temple University Press, 2014.
- . "Beyond Digitisation: A Case Study of Three Contemporary Feminist Collections." *Archives and Manuscripts* 42, sy. 3 (2014): 227-237.
- Elam, Diane. *Feminism and Deconstruction*. New York: Routledge, 2006.
- Foucault, Michel. *The Archeology of Knowledge*. New York: Pantheon Books, 1972.
- . *The Order of Things*. New York: Vintage, 1994.
- Fernald, Anne E. "Women's Fiction, New Modernist Studies, and Feminism." *Modern Fiction Studies* 59, sy. 2 (2013): 229-240.
- Freivogel, Elsie. "Women in Archives: The Status of Women in the Academic Professions." *The American Archivist* 36, sy. 2 (1973): 183-201.
- Glenn, Cheryl. "Truth, Lies, and Method: Revisiting Feminist Historiography." *College English* 62, sy. 3 (2000): 387-389. <http://doi.org/10.2307/378937>.
- Haraway, Donna. "Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective." *Feminist Studies* 14, sy. 3 (1988): 575-599.
- . *Simians, Cyborgs, and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge, 1991.
- Harding, Sandra. *The Science Question in Feminism*. Ithaca: Cornell University Press, 1986.
- Haslanger, Sally. "Ontology and Social Construction." *Philosophical Topics*, 23, sy. 2 (1995): 96-125.
- Henderson, Margaret. "Archiving the Feminist Self: Reflections on the Personal Papers of Merle Thornton." *Archives and Manuscripts* 41, sy. 2 (2013): 91-104.
- Hildenbrand, Suzanne. "Introduction." In *Women's Collections: Libraries, Archives and Consciousness* edited by Suzanne Hildenbrand. New York: The Haworth Press, 1986.
- Hill Collins, Patricia. *Black Feminist Thought*. Boston: Unwin Hyman, 1990.
- hooks, bell. *Ain't I a Woman? Black Women and Feminism*. Boston: South End Press, 1981.
- Johnson, Troy R. *The Occupation of Alcatraz Island: Indian Self-Determination and the Rise of Indian Activism*. Chicago: University of Illinois Press, 1996.
- Jonsen, Karsten, Martha L. Maznevski, and Susan C. Schneider.

- "Special Review Article: Diversity and Its Not So Diverse Literature: An International Perspective." *International Journal of Cross Cultural Management* 11, sy. 1 (2011): 35-62.
- Joseph, Miranda. *Against the Romance of Community*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 2002.
- Juhasz, Alexandra. "Video Remains: Nostalgia, Technology, and Queer Archive Activism." *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies* 12, sy. 2 (2006): 319-328.
- Kolsky, Elizabeth. *Colonial Justice in British India*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.
- Kumbier, Alana. *Ephemeral Material: Queering the Archive*. Sacramento: Litwin Books, 2014.
- Luna, Guadalupe T. "La Causa Chicana and Communicative Praxis." *Denver University Law Review* 78 (2000): 553.
- Lykke, Nina. *Feminist Studies: A Guide to Intersectional Theory, Methodology and Writing*. New York: Routledge, 2010.
- Manoff, Marlene. "Theories of the Archive from Across the Disciplines." *portal: Libraries and the Academy* 4, sy. 1 (2004): 9-25.
- Mayer, Dale. "The New Social History: Implications for Archivists." *The American Archivist* 48, sy. 4 (1985): 388-399.
- McCall, Leslie. "The Complexity of Intersectionality." *Signs* 40, sy. 1 (2005): 1771-1800.
- McClintock, Ann. *Imperial Leather: Race, Gender, and Sexuality in the Colonial Context*. New York: Routledge, 1995.
- McHugh, Kathleen A., Brenda Johnson-Grau and Ben Raphael Sher, eds. *Making Invisible Histories Visible: A Resource Guide to the Collection*. Los Angeles: UCLA Center for the Study of Women, 2014.
- McKinney, Cait. "Body, Sex, Interface: Reckoning with Images at the Lesbian Herstory Archives." *Radical History Review* 122 (2015): 115-128.
- Miller, Fredric. "Use, Appraisal and Research: A Case Study of Social History." *The American Archivist* 49, sy. 4 (1986): 371-392.
- Moi, Toril. *What is a Woman? And Other Essays*. Oxford: Oxford University Press, 2000.
- Moseley, Eva. "Women in Archives: Documenting the History of Women in America." *The American Archivist* 36, sy. 2 (1973): 215-222.
- . "Sources for the 'New Women's History.'" *The American Archivist* 43, sy. 2 (1980): 180-190.
- Ortiz, Isidro, Eugene Garcia and Francisco Lomeli, eds. *Chicano Studies: A Multidisciplinary Approach*. New York: Teachers College Press, 1984.
- Pearce-Moses, Richard. "Archive." *A Glossary of Archival and Records Terminology*. Accessed December 24, 2015. <http://www2.archivists.org/glossary/terms/a/archive>.
- Phelan, Shane. *Identity Politics: Lesbian Feminism and the Limits of Community*. Philadelphia: Temple University Press, 1989.
- Piepmeyer, Alison. *Girl Zines: Making Media, Doing Feminism*. New York: New York University Press, 2009.
- Poovey, Mary. "Feminism and Deconstruction." *Feminist Studies* (1988): 51-65.
- Przybylo, Ela, and Danielle Cooper. "Asexual Resonances: Tracing a Queerly Asexual Archive." *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies* 20, sy. 3 (2014): 297-318.
- Rojas, Fabio. *From Black Power to Black Studies: How a Radical Social Movement Became an Academic Discipline*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2007.
- Schwartz, Joan M. "Coming to Terms with Photographs: Descriptive Standards, Linguistic 'Othering' and the Margins of Archivry." *Archivaria* 54 (2002): 142-171.
- Schwartz, Joan M., and Terry Cook. "Archives, Records, and Power: The Making of Modern Memory." *Archival Science* 2 (2002): 1-19.
- . "Archives, Records, and Power: From (Postmodern) Theory to (Archival) Performance." *Archival Science* 2 (2002): 171-185.
- Society of American Archivists. "Statement on Diversity." (2010). <http://www2.archivists.org/statements/saa-statement-on-diversity>.
- Stoler, Ann Laura. *Race and the Education of Desire: Foucault's History of Sexuality and the Colonial Reordering of Things*. Durham: Duke University Press, 1995.
- . "Colonial Archives and Arts of Governance." *Archival Science* 2 (2002): 87-109.
- . *Along the Archival Grain: Epistemic Anxieties and Colonial Common Sense*. Princeton: Princeton University Press, 2010.
- Streitmatter, Rodger. "Creating A Venue for the 'Love That Dare Not Speak Its Name': Origins of The Gay and Lesbian Press." *Journalism & Mass Communication Quarterly* 72, sy. 2 (1995): 436-447.
- Wood, Stacy, Kathy Carbone, Marika Cifor, Anne Gilliland, and Ricardo Punzalan. "Mobilizing Records: Re-Framing Archival Description to Support Human Rights." *Archival Science* 14, sy. 3-4 (2014): 397-419.
- Young, Iris Marion. *Justice and the Politics of Difference*. Princeton: Princeton University Press, 1990.
- Zangrando, Joanna. "Women in Archives: An Historian's View on the Liberation of Clio." *The American Archivist* 36, sy. 2 (1973): 203-212.
- Zanoni, Patrizia, and Maddy Janssens. "Deconstructing Difference: The Rhetoric of Human Resource Managers' Diversity Discourses." *Organization Studies* 25, sy. 1 (2004): 55-74.
- Zinn, Howard. "Secrecy, Archives, and the Public Interest." *The Midwestern Archivist* 2, sy. 2 (1977): 14-26

Kaynakçadaki kitaplar arasında Türkçeye çevrilmiş olanlar:

- Ahmed, Sara. *Duyguların Kültürel Politikası*. Çev. Sultan Komut. İstanbul: Sel Yayıncılık, 2015.
- Butler, Judith. *Cinsiyet Belası: Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi*. Çev. Başak Ertür. İstanbul: Metis Yayınları, 2008.
- Davis, Angela. *Kadınlar, Irk ve Sınıf*. Çev. Selda Arıt. Ankara: Heretik Yayıncılık, 2019.
- Foucault, Michel. *Bilginin Arkeolojisi*. Çev. Veli Urhan. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2014.
- . *Kelimeler ve Şeyler*. Çev. Mehmet Ali Kılıçbay. Ankara: İmge Kitabevi, 2000.